

MAAOMAVALITSUS

EESTI MAAOMAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

28. veebruaril 1935. a.

Nr. 2

KOLMETEISTKÜMNES AASTAK.

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: F. Wellner.

Tellimise hind:	Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hind:
Aastas Kr. 5.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi nr. 12. Tel. 452-72. Posti j. arve nr. 252.	1 lhk. Kr. 20.—, ½ lhk. Kr.
Pooles aastas „ 2.50	Jooksvad arved: Eesti Panga Tal-	10.—, ¼ lhk. Kr. 5.—, ⅛ lhk.
1923 aastak. „ —.50	linna osak. nr. 609, E. Rahvapangas	Kr. 2.50, 1/16 lhk. Kr. 1.25.
1924—1934. a. à „ 2.50	nr. 991 ja Põllumeeste keskpangas	Dokumentide kaotamise kuulu-
	nr. 728.	tused 50 senti dokumendi pealt.

Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

SISU:

Omavalitsuste perekonnaseisuametnikkude ülesandeid perekonnanimede ja nimede eestistamisel ja muutmisel — O. Angelus	Lhk. 19
Sihtjooni omavalitsuste töös ja korralduses — Ferd. Vellner	„ 26
Administratiivaktide õigusjõust — Joh. Kaiv	„ 29
Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja omavalitsuste tegevusest	„ 30
Küsimusi ja vastuseid	„ 31
Kuulutusi	„ 18

Kuulutatakse maksvusetuks:

- 1) Jaan Johani p. Kruuseni hobusepass, väljaantud Vee vallavalitsusest 15. dets. 1920. a. nr. 21 all.

Vallavalitsustele.

Hobusepasside ja teiste dokumentide maksvusetaks tunnistamisest on kõige kasulikum kuulutada meie ajakirjas „Maaomavalitsuses“.

„Maaomavalitsuse“ toimetus.

Eesti Omavalitsuste Kinnitus A.-S.

„OMA“

**Põhi- ja lagavarakapitalid üle
Krt. 520.000.—**

toimetab

tule-,

elu-,

rahe-,

koduloomade-,

murdvarguse- ja

klaoikindlustusi

Edasikindlustuste vastuvõtmine valdade vastastikku kindlustusseltsidelt.

Seltsi osanikkudeks on kõigi maakondade omavalitsused, paljud linna-, alevi- ja valdade omavalitsused.

Seltsil omad majad Tartus ja Viljandis.

Juhatus ja peakontor: Tartus, Riia tn. 41, telef. 3-44 ja 5-62.

Peaagentuurid:

Tallinnas, Väike-Karja tn. 3, telef. 437-59.

Rakveres, Viru Pangas, telef. 109.

Pärnus, Rütli tn. 29, telef. 2-30.

Agentuurid kõigil pool üle maa.

Tähelepanu!

Liidu laos on veel piiratud arvul saadaval

„Sundnormide kogu maaomavalitsuste kohta“

Koostanud E. Maddison ja J. Kaiv.

Liidu juhatuse otsusega on otsustatud, et likvideerida ladusolevat vähest tagavara lõpulikult ja et vastutulla raamatu tarvitajatele, müüa viimaseid eksemplare broshüüritult 6 krooni ja nahkkoites 8 krooni 50 senti eksemplar.

Raamat sisaldab üle 1000 lehekülje ja mahutab eneses kogu vene- kui ka omariikluse aegse normide kogu maakonna-, valla-, alevi- ja osaliselt ka linnaomavalitsuste kohta.

See raamat ei tohiks puududa üheski omavalitsuse- ega riigiasutuses ja on vajaliseks käsiraamatuks igale omavalitsustegelasele ja ka igale kodanikule.

Tellimised saata: Eesti maaomavalitsuste liit,
Tallinn, S. Roosikrantsi 12.

Omavalitsuste perekonnaseisuametnikkude ülesandeid perekonnanimedele ja nimede eestistamisel ja muutmisel.

O. Angelus.

Abidirektor Siseministeeriumis.

Omavalitsuste perekonnaseisuametnikkude ülesanded perekonnanimedele ja nimede eestistamise alal on kahesugused: 1) puhtseltskondlikud ja 2) ametialased.

Nagu teada, otsustasid 1934. a. sügisel mõned eraorganisatsioonid (ÜENÜ, ERK-ide Liit, Akadeemiline Emakeel-selts, Tartu ja Tallinna üliõpilaskond) alustada energilist aktsiooni perekonnanimedele ja nimede eestistamise sihis. Küsimuse algatajail oli algusest peale selge, et aktsioon peab olema seltskondlik, kuid et ka riik peab tulema ühtlasi appi selle aktsiooni teostamisele. Riikliku abi all mõeldi esijoonel tol ajal kehtiva Nimekorralduse seaduse muutmist, et lihtsustada nimede eestistamise asjaajamist ja teha seda sootuks maksuvabaks (sel ajal tuli teatavasti veel maksta Riigi Teatajas kuulutamise raha eestistamise puhul). Muidugi loodeti riigilt võimaluse korral ka ainelist toetust. Kehtiva Perekonnanimedele korraldamise seaduse (RT 91 — 1934) kehtimapanekuga täitis valitsus kõik küsimuse algatajate poolt hellitatud lootused ja ületas need isegi (näiteks perekonnanimedele ja nimede eestistamise viimisega kohtadele). Selle tulemuseks oli huvi tunduv tõus küsimuse vastu laialdasel seltskonnaringes, nii et varsti pärast uue seaduse kehtimapanekut küsimuse algatajate poolt kokkukutsutud seltskondlike organisatsioonide esindajate koosolek kujunes osavõtu poolest rohkearvuliseks; samal koosolekul selgus, et eestistamise küsimus on meil leidnud elavat poolehoidu ja et eraorganisatsioonid on nõus innukalt aitama kaasa selleks, et alustatud aktsioon õnnestuks hästi ja kiiresti.

Ülaltähendatud organisatsioonide esindajate koosolekust ja samuti hiljem peetud koosolekuist on elavalt võtnud osa ka vallasekretäride esindaja. Vallasekretäride esindaja on nii üldkoosolekuil kui ka juhatuse koosolekuil alati toonitanud vallasekretäride nõusolekut aidata jõudmööda kaasa perekonnanimedele ja nimede eestistamisele. Ei saa uskuda, et alevisekretärid ja linnade perekonnaseisuametnikud suhtuksid asjale teisiti, seda-

enam, et toimkonna ja seega kogu aktsiooni eesotsas seisab Tallinna linnapea.

Muidugi pole omavalitsuste perekonnaseisuametnikel kerge peale oma otsese töö, mis nõuab täit tööjõudu, teha suurt ja elavat kihutustööd perekonnanimedele ja nimede eestistamise kasuks. Teiselt poolt on neil kergem teha seda propagandat, kui teisel. Nad töötavad rahva seas (eriti vallasekretärid), nad puutuvad igapäev inimestega kokku, nad võivad teha propagandat iga üksiku kodaniku juures. Kui palju meil siis leidub näiteks neid maainimesi, kel pole vaja vähemalt kord aastas käia vallamajas? Isiklik propaganda on tulusaim kihutustöö. Suured, teatud küsimuse valgustamiseks või algatuse teostamiseks korraldatud propagandamiitingud võivad anda väga häid tagajärgi, võib aga ka juhtuda, et nad inimesi huvitavad, kuid jätavad neid selle küsimuse vastu siiski loiuks; meie inimesed on harjunud mõtlema: „see on küll väga kena, aga ega's see minusse puutu“. Kõnekoosolekuile satuvad tihti ka juhuslikud inimesed ja mitte need, keda kõige rohkem oleks vaja seal näha. Need miitingute puudused langevad isikliku propaganda tegemisel ära. Vallasekretär, linna või alevi perekonnaseisuametnik võib igale kodanikule, kel on võõrapärane perekonnanimi, paari sõnaga seletada, mispärast tuleks perekonnanime muuta ja kuidas seda teha.

Kui 1934. a. suvel pandi kehtima nüüd muudetud Nimekorralduse seadus, kui ühel ajal sellega lubati Siseministeeriumi vastava ringkirjaga omavalitsuste perekonnaseisuametnikele võtta vastu perekonnanimedele eestistamise palveid edasisaatmiseks siseministrile, kes tol ajal üksi võis otsustada neid soovivaavaldusi, avaldati arvamus, et „perekonnaseisuametnikud olid poolt aitavad kodanikele selgitada perekonnanimedele eestistamise tähtsust ja vajadust“ (vt. Eesti Politsei nr. 4 — 1934 „Perekonnanimedele ja nimede eestistamisest uue Nimekorralduse seaduse järgi“). Ja meeeldi võib nentida, et see arvamus oli õige. Vaatamata sellele, et tol ajal ei teotsenud veel mingisugune aktsioonikes-

kus, vaatamata sellele, et perekonnaseisuametnikkude ülesanded perekonnanimede ja nimede eestistamisel olid õige piiratud, leidus terve rida perekonnaseisuametnikke, kes võtsid küsimuse omaks ja hakkasid tegema kihutustööd nii palju ja nii hästi, kui keegi seda suutis ja oskas. Nüüd, kus olund sel alal on sootuks teine ja hoopis parem, teevad perekonnaseisuametnikud senisest suurema innuga eestistamise propagandat ja täidavad seega perekonnanimede ja nimede eestistamise alal eeskujulikult seda ülesannet, mis neil lasub seltskondliku tööna ja ülesandena.

Perekonnanimede korraldamise seaduse § 2 näeb ette, et siseminister võib panna perekonnanimede eestistamise sooviavalduste kui ka eestikujuliste, kuid halva või labase tähendusega või halva kõlaga perekonnanimede muutmise sooviavalduste otsustamise riigi- ja omavalitsusametnikele, kusjuures asjaajamine toimub vastavalt linna-, alevi- või vallavalitsuses. Kasustades seda seadusega temale antud õigust ja soovides kodanikele tulla kõigiti vastu perekonnanimede ja nimede eestistamisel, pani siseminister otsusega 14. detsembrist 1934 kõnesolevate sooviavalduste otsustamise omavalitsuste perekonnaseisuametnikele. Muidugi võib siseminister ka edaspidi, nagu seni, otsustada neid sooviavaldusi ise, kui otse tema poole pööratakse vastavate sooviavaldustega. Võiks tekkida vaid küsimus, mispärast ei leitud võimalikuks panna perekonnanimede ja nimede eestistamist ka teisile perekonnaseisuametnikele. s. o. koguduste vaimulikele. Nagu teada, on perekonnanime ja nime muutmine meil tihedasti seotud perekonnakirjadega, need aga peetakse kehtiva seaduse alusel ainult omavalitsuste perekonnaseisuametiteis, mistõttu leiti võimalik olevat rakendada eestistamise töö ainult omavalitsuste perekonnaseisuametnikke.

Kuna Nimekorralduse seaduse kehtivuse ajal omavalitsuste perekonnaseisuametnikkude ülesanded perekonnanimede ja nimede eestistamise alal piirdusid ainult vastavate sooviavalduste vastuvõtmise ja kontrollimisega, kas kõik seadusega nõutud dokumendid on korras ja avaldisele lisatud juurde, ja sooviavaldise, lisade ja raha edasisaatmisega Siseministeeriumile, kelle võimkonda ainuüksi kuulus sooviavalduste lahendamine, annab uus Perekonnanimede korraldamise seadus perekonnaseisuametnikele hulk tööd juurde ja seda just seetõttu, et neid on tehtud ees-

tistamise sooviavalduste otsustajajaks, et käimasoleva aktsiooni tulemuste nii-öelda kirjapanemine lasub suurel määral nende õul. Meie seisame siin huvitava nähte ees: perekonnaseisuametnikud teevad kihutustööd perekonnanimede ja nimede eestistamise aktsiooni heaks kordaminekuks ja suurendavad seega ka otsekohe oma ametialast tööd! Kuid on teada, et see midagi ei tähenda. Meie perekonnaseisuametnikke pole üldse hellitatud vähese tööga ja nemad kindlasti ei karda töö juurdetulekut, kuigi see mõnikord võib näida peaaegu üle jõu käivana. Laiskadel pole meie ajal ja meil paika — seda teavad omavalitsuste perekonnaseisuametnikud võib-olla paremini, kui paljudki teised.

Omavalitsuste perekonnaseisuametnikkude töö perekonnanimede ja nimede muutmise alal on kolmesugune: 1) eestipäraste perekonnanimede ja nimede parandamine õigekeelsuse eeskirjade kohaselt; 2) perekonnanimede ja nimede eestistamine ja 3) eestikujuliste, kuid halva või labase tähendusega või halva kõlaga perekonnanimede muutmine, kusjuures kõigil neil juhtumel peab otsuse tegemise tulemuseks olema eestikujuline perekonnanimi või nimi. Olgu siinkohal tähelepanu juhitud sellele, et perekonnanimesid ja nimesid võib parandada, eestistada ja üldse muuta, kui nimekandja on Eesti Vabariigi riiklondlane, ja et riiklonduseta isikut loetakse välismaalaseks (Riigikohtu otsus nr. 35 — 27. septembrist/14. oktoobrist 1927).

Perekonnanimede ja nimede parandamine õigekeelsuse eeskirjade kohaselt (Perekonnanimede korraldamise seaduse § 2, RT 102 — 1934) toimub ainult nime omaniku soovil, mitte aga perekonnaseisuametniku vabal äranägemisel. Parandada võib ainult eestipäraseid perekonnanimesid ja nimesid, mitte aga võõrapäraseid. Sooviavaldusega tuleb kodanikul pöörduda selle omavalitsuse perekonnaseisuametniku poole, kus peetakse sooviavaldaja perekonnakirju. Kui on tegemist vaid perekonnanime või nime parandamisega õigekeelsuse eeskirjade kohaselt, ei saa küsimust lahendada perekonnanime või nime muutmise korras. Üldiselt ei võiks selle küsimuse lahendamisel perekonnaseisuametnikel tekkida raskusi, ka mitte keeleliselt. On selge, et nimesid, nagu „Maddis“, „Juhhan“, „Adu“, „Jan“ jne. on vigaselt kirjutatud, et perekonnanimede näiteks järgmine kuju ei

vasta eesti keele õigekeelsuse eeskirjule: „Tedder“, „Kuk“, „Avik“, „Leppik“, „Sar“, „Lep“, „Melder“ jne. Kui on tegemist selliste perekonnanimedega ja nimedega, peaks perekonnaseisuametnik igal juhtumil tegema nime omanikule ettepaneku esineda sooviavaldusega nime või perekonnanime vastavaks parandamiseks. Kui perekonnaseisuametnikul tekib kahtlus, kas on tegemist perekonnanime või nime parandamisega, esitab ta asja siseministrile otsustamiseks. Perekonnanime parandamise otsuses tuleb märkida sooviavaldaja, ta abikaasa ja laste nimed, endine ja parandatud perekonnanimi, sünniaeg ja -koht, elukoht sooviavalduse esitamise ajal, sooviavaldaja ja tema abikaasa isa nimi, otsuse tegemise kuupäev ja kes otsuse teinud (määruse § 3, I lõik). Nime parandamise otsuses tuleb märkida sooviavaldaja endine ja parandatud nimi, isanimi, perekonnanimi, sünniaeg ja -koht, elukoht sooviavalduse esitamise ajal, otsuse tegemise kuupäev ja kes otsuse teinud (määruse § 3, II lõik). Olgu tähendatud, et isanime võtmine otsuse teksti on tingitud sellest, et mitmes asutises, kes on huvitatud isikute perekonnanimedega ja nimede muutmisest (näit. Kohtuministerium eelkaristatud isikute nimestikkude pidamisel), registreeritakse isikud ka isanime järgi, et teha vahet samanimeliste isikute vahel ja vältida võimalikke arusaamatusi sel alal.

Perekonnanimedega korraldamise seaduse peasiht on perekonnanimedega ja nimedega eestistamise hõlbustamine. Sel põhjusel pandigi see eestistamine kohalikele ametnikele — omavalitsuste perekonnaseisuametnikele.

Perekonnanime ja nime eestistamise soov eeldab kaht momenti — muutakavatsetav perekonnanimi peab olema võõrapärane ja soovitud uus perekonnanimi peab olema eestipärane. See ei tähenda veel sugugi, et nii vana kui uus perekonnanimi peab väljendama mingit mõistet. „Goethe“ on kahtlemata saksapärase perekonnanimi, kuid ei tähenda midagi, „Lauri“ jällegi on eestipärane, kuid samuti tähenduseta perekonnanimi. Eestipärane perekonnanimi peab kõlalt ja kujult olema eestipärane. Muidugi võib juhtuda, et tekib selle küsimuse lahendamisel kahtlusi. Võtame, näiteks, säärased perekonnanimed nagu „Rinne“, „Sarg“, „Lang“, „Linde“ jne. — nad kõik võivad olla nii hästi puhteesti- kui ka puhtsaksapäraseid perekonnanimed. Meil

leidub isegi liitsõnu, millel on tähendus nii saksa kui eesti keeles, näiteks „Valdau“ („valla au“, saksa keeles „metsaas“); on ilmesti selge, et „Valdau“ on siiski kõlalt saksapärase (sellekohane sooviavaldus jäeti omal ajal siseministri poolt tagajärjeta). Kui tekib kahtlus: 1) kas soovitud uus perekonnanimi või nimi on eestikujuline, 2) kas muutakavatsetav perekonnanimi või nimi on võõrkeelse kujuga, tuleb asi esitada otsustamiseks siseministrile (määruse § 22).

Perekonnanimedega eestistamisel ei saa võtta uueks perekonnanimeks mõne tuntud tegelase või mõne üldtuntud sugukonna perekonnanime ega perekonnanime, mis on kantud kaitseregistrisse (seaduse § 11). Kaitseregistrisse on kantud seni kümme perekonnanime: „Helsing“, „Maramaa“, „Kuuskmaa“, „Kasemäe“, „Kiviste“, „Laja“, „Ojandi“ ja „Saareste“. Kaitseregistrisse kantud kodanike perekonnanimedega avaldab Siseministerium aegajalt Riigi Teataja lisas (v. Riigi Teataja lisa nr. 3), nii et kaitseregistri olemasolu ei tohiks tekitada raskesti omavalitsuste perekonnaseisuametnikele. Iseasi on tuntud tegelaste ja üldtuntud sugukonnanimedega. Kas mõni perekonnanimi on tuntud tegelase oma või mitte, sõltub õieti subjektiivsest hindamisest. Meil pole sellist mõõdupuud, mis lubaks eksimatult öelda, et see ja see on tuntud tegelane ja see ja see pole seda. Kindel aga on — ja seda peavad omavalitsuste perekonnaseisuametnikud pidama silmas — et mõni kohal tuntud tegelane veel seda ei tarvitse olla üleriigilises ulatuses. Kui tekib kahtlus, tuleks vastav sooviavaldus esitada tingimata siseministrile, nagu seda võimaldab määruse § 22, p. 2.

Edasi ei saa perekonnanimedega eestistamisel võtta uueks perekonnanimeks sellist, millel on halb või labane tähendus, halb kõla või mis on liiga laialt tarvitusel (seaduse § 11). Mis puutub halvakoalisesse eestipärasesse perekonnanimedesse, siis käsitletakse seda küsimust allpool. Liiga laialt tarvitusel oleku tõttu keelatud eestikujuliste perekonnanimedega loetelu on avaldatud Riigi Teatajas (RT 107 — 1934).

Lõpuks ei saa perekonnanimedega ja nimedega eestistamisel lubada uueks perekonnanimeks või nimeks sellist, mis ei vasta eesti keele õigekeelsuse eeskirjule (määruse § 1). Nende õigekeelsuse eeskirjade

all tuleb muidugi mõista praegukehtivaid juhiseid.

Olgu tähendatud, et järelevalvet selle üle, kes perekonnanimede ja nimede eestistamisel, samuti ka halvakõlaliste eestikujuliste perekonnanimede muutmisel, on peetud kinni eeltoodud põhimõtteist ja seaduse eeskirjust, teostab Siseministerium, nii palju kui ta seda saab teha Riigi Teatajale saadetavate kuulutiste põhjal, peale selle muidugi temale antavate kaebuste alusel.

Nagu teada, on perekonnanimede ja nimede eestistamiste ja halvakõlaliste eestipäraste perekonnanimede muutmiste asjad vabad kõigist lõivudest, nende seas ka Riigi Teatajas kuulutamise kuludest. Omavalitsuste perekonnaseisuametnikud, kes saadavad vastavad kuulutised Riigi Teatajale Siseministeriumi kaudu, peavad kaaskirjas märkima, et kuulutised on lõivuvaba Perekonnanimede korraldamise seaduse § 4 ja — kui on tegemist nimedega — § 7 (RT 91 — 1934) põhjal.

Kuna seaduse eesmärgiks on aidata kõigiti kaasa perekonnanimede ja nimede eestistamisele, peab vastavate sooviavalduste otsustamine toimuma kiiresti, et kodanikku mitte lasta asjata oodata perekonnanime või nime muutmist. Sel motiivil on ka määрусse võetud eeskiri (§ 23), mis kohustab omavalitsuste perekonnaseisuametnikke, samuti nagu vastavaid ametnikke Siseministeriumis, otsustama asju viivitamatult. On selge, et kui lõplik otsustamine (pärast vastuvaidluse tähtaja möödumist) peab toimuma kiiresti, ka küsimuse esialgne otsustamine, mille tagajärjeks on eelkuulutise saatmine Riigi Teatajale, peab samuti toimuma viivitamatult.

Kodanik, kes soovib oma perekonnanime eestistada või muuta oma eestikujulist, kuid halvakõlalist perekonnanime, võib vastavas sooviavaldises märkida mitu perekonnanime järjekorras, millises ta neid soovib võtta. Järjekorras märgitud perekonnanimedest lubatakse esimene neist, mille andmisest pole takistusi Perekonnanimede korraldamise seaduse § 11 ettenähtud põhjusil (määruse § 7). Kui kodanik näiteks soovib võtta uueks perekonnanimeks „Päts“, „Kaasik“, „Heling“, „Nurmiste“ või „Tammiste“, siis võib talle lubada perekonnanimeks „Nurmiste“; esimest perekonnanime ei saa anda, sest see on tuntud tegelase ja sugukonna perekonnanimi, teist ei saa anda seetõttu, sest see on liiga laialt tarvitusel, kolman-

dat — et see on kantud perekonnanimede kaitseregistrisse, nii et küsimusse võivad tulla kas „Nurmiste“ või „Tammiste“, kuna aga „Nurmiste“ esineb sooviavaldises „Tammiste“ ees, tuleb uueks perekonnanimeks lubada „Nurmiste“.

Perekonnanimede korraldamise seaduse § 15 järgi kehtib perekonnanime muutus ka abikaasa (kelle nõusolekut perekonnanime muutmiseks enam ei nõuta, vastandina varemkehtinud korrale) ja alla 18-aastaste vallaliste laste kohta, üle 18-aastaste vallaliste laste kohta aga ainult siis, kui nad on ühinenud vanema sooviavaldusega; seda ühinemist võivad need lapsed määruse § 13 põhjal avaldada allkirja andmisega vanema poolt esitataval perekonnanime eestistamise sooviavaldisel. Sellest järgneb: 1) et kui vanema lapsed on nõus samuti oma perekonnanime eestistama, peavad nad juhtumil, kui nad on abielus (või lahutatud või lesed), esinema eri sooviavaldisega, ja 2) et lapsed ei saa esineda ühise sooviavaldisega, kui ükski vanemaist ei ela, samuti ka siis, kui vanemad ei esita sooviavaldist.

Ühenduses öelduga tuleb tähendada, et Perekonnanimede korraldamise seaduses teostatud põhimõtte järgi on perekonnanime ja nime muutmine kumbki omaette toiming, mistõttu tuleb isikul, kes soovib korraga eestistada oma perekonnanime ja nime, esitada kaks sooviavaldist, üks perekonnanime, teine nime eestistamiseks.

Perekonnanime eestistamise või eestikujulise, kuid halvakõlalise perekonnanime muutmise sooviavalduse vastu võivad asjast huvitatud isikud protestida ühe kuu jooksul (harilikkuude perekonnanimede muutmiste juures kahe kuu jooksul, nii et ka sel alal on tehtud soodustusi), arvates kuulutise ilmumisest Riigi Teatajas (seaduse § 6). Kui protest saadetakse postiteel, arvatakse protesti esitamise tähtpäevaks saatkoha postitempli kuupäev (määruse § 14).

Nimede eestistamisel tuleb pidada silmas, et eestikujulise nime muutmise põhjuseks ei tule lugeda asjaolu, et nimi perekonnaseisuraamatute järgi õigekirjutuse poolest ei vasta õigekeelsuse eeskirjule (s. o. sama, mis kehtib perekonnanimede kohta). Samuti ei loeta nime muutmise põhjuseks asjaolu, et nimi on kantud perekonnaseisuraamatuisse võõrkeeles, kui samal nimel olemas eesti keeles vastav kuju. Võõrkeeles perekonnaseisuraamatuisse kantud nimede eestistamine

toimub nime omaniku soovil siseministri poolt antud juhtnööride alusel (seaduse § 25). Siseministeeriumis on valmimas võõrapäraste nimede nimestik ühes eesti transkriptsiooniga. See nimestik ilmub käesoleva kuu jooksul ja selle alusel on võimalik — ainult nime omaniku soovil — võõrapärast nime kirjutada ümber eesti nimeks, näiteks kirjutada nime „Joann“ või „Johannes“ asemele „Juhan“, „Ferdinand“ asemele — „Värđi“, „Georg“, „Georgi“ või „Jegor“ asemele — „Jüri“, „Gustav“ asemele — „Kusta“, „Hans“ asemele — „Ants“, „Heinrich“ asemele — „Henrik“, „Jakob“ asemele — „Jaagup“, „Jean“ asemele — „Jaan“, „Ivan“ asemele — „Juhan“, „Liese“ või „Liiza“ asemele — „Liisa“, „Martin“ asemele — „Mart“, „Michael“ või „Mihhail“ asemele — „Mihkel“ jne.

Edasi peab nime eestistamisel pidama silmas sedasama, mida tuleb täheldada nime andmiselgi: mehele ei saa anda naise nime ja naisele ei saa anda mehe nime. Peab tähendama, et nimede suhtes võib juhtuda eksitusi just tähendatud mõttes. Eestipäraste nimede valik pole meil kahjuks suur, seejuures on päris väike naiste eestipäraste nimede arv (vt. J. Mägiste „Eestipäraseid isikunimesid“, kus naiste nimesid leidub kõigest 315 ja meeste — 756). Sellest puudusest, mida loodetavasti juba lähemal ajal aitab kõrvaldada kas Akadeemiline Emakeeleseelts mõne vastava väljaandega või mõni teine selleks kompetentne asutis või isik, katsuvad inimesed saada üle nii, et hakkavad ise looma nimesid. Perekonnanimesid on luua kergem: kui ei leita esivanemate või oma talukoha nimetuses sobivat eeskujut, võetakse mingi eseme või mõiste nimetus ja vormitakse sellest perekonnanimi. Nime loomine toimub teisel alusel. Ja nii juhtub, et vaevatakse pead ja tulemuseks on mõni inetu või isegi päris veider nimi. Sellisel loomingu ei tehta vahet selle vahel, milline nimi võiks olla mehe ja milline naise oma. Omavalitsuste perekonnaseisuametnikul tuleb sel alal kahtlemata võidelda teatavate raskustega. Kui küsimus tekitab kahtlust, peaksid perekonnaseisuametnikud jällegi esitama asja otsustamiseks siseministrile, sest Siseministeeriumil on alati võimalus astuda ühendusse tuntud ja tunnustatud keeleteadlastega, kes suudavad lahendada asja keelelisest küljest. Aluseks sooviavaldise saamiseks Siseministeeriumile on selliseil juhtumel määruse

§ 22, p. 1, mis lubab esitada sooviavaldisi siseministrile, kui tekib kahtlus, kas soovitud uus nimi on eestikujuline.

Nimede suhtes võib lõpuks veel tekkida kahtlus, kas on tegemist eestistamisega, kui kahest olemasolevast nimest, millest üks on võõrapärane ja teine eestikujuline, jäetakse ära võõrapärane, kui näiteks avaldatakse soovi „Alfred-Jaani“ asemele võtta ainsa nimena „Jaan“. Kuigi senine nimemuutmise sooviavaldus võib väliselt käia Perekonnanimede korraldamise seaduse § 25, p. 2 all ettenähtud juhtumite alla (muutmise põhjus: soov mitmest nimest tarvitada ainult üht nime), peab tähendama, et sisult on tegemist puhteestistamisega. Milleks isik peaks enesele valima veel mõne kolmanda nime, kui tal olevate nimede seas leidub juba üks puhteestipärane? Seepärast tuleb perekonnaseisuametnikel selliseid juhtumeid võtta kui nime eestistamise asju. Selliselt toimib Siseministeerium muide juba pikemat aega.

Omavalitsuste perekonnaseisuametnikude otsustada on veel antud selliste eestipäraste perekonnanimede muutmise sooviavaldused, millel on halb või labane tähendus või halb kõla. Peab tähendama, et meie inimeste seas valitseb tihti väga omapärane arvamine selle kohta, mis on labase tähendusega perekonnanimi. Siseministeeriumile on mitu palvet esitatud muuta perekonnanime „Kukk“, sest see olevat labase tähendusega, olevat pilkeaineks noorile ja vanule jne. On arusaamatu, mispärast on „Kukk“ labase tähendusega. Seesama „Kukk“, saksa keeles „Hahn“ või vene keeles „Петухов“ ei vii kedagi arvamusele, et tegemist oleks labase perekonnanimega, ei eestlasi, sakslasi ega venelasi. Miskipärast aga loetakse eesti perekonnanime „Kukk“ teisejärguliseks, võrreldes muude rahvaste omaga. Ei tea kas neil rahulolematuil on teada, et meie tuntud õlletehase A. le Coq'i nimi eesti keeles ei tähenda muud midagi kui — kukke! Olgu muide tähendatud, et nüüd võib perekonnanime „Kukk“ muuta, kuna ta on siseministri vastava määrusega (RT 107 — 1934) loetud liiga laialt tarvitusel olevaks perekonnanimeks. Teine näide — „Kargaja“. Juba Riigikohtul tuli ajal, mil perekonnanimede muutmise otsustamine oli tema käes (kuni augustini 1930), seletada, et perekonnanimi „Kargaja“ pole halva ega labase tähendusega. Siiski on ministeeriumile

paaril korral esitatud sooviavaldusi muuta seda perekonnanime kui halvakõlalist. Perekonnanimedele „Springer“ või „Скакунгов“ vastu pole kellelgi midagi; ei eestlasele, sakslasele ega venelasele tule pähe, et sellisel perekonnanimel võiks olla labane tähendus, meil aga küll. Miks? Ja, seda öelda ei tea lõpuks keegi. Selliseid perekonnanimedele muutmise sooviavaldusi pole siseminister rahuldanud. Meil on hulk halvakõlalisi ja labase tähendusega eestikujulisi perekonnanimesid, kuid need on sootuks teised. Võtame näiteks „Sant“, „Leivavaras“ jne., rääkimata selliseist, mida on piinlik kirjutada ja trükkida ja mis osalt on ajajooksul kuidagi moonutatud, osalt aga jäänud püsima esialgsel, väga labasel kujul. Ja nende kohta käib seadus ja seaduses ettenähtud soodustatud perekonnanime muutmise tingimused. Perekonnaseisuametnik võib muidugi ka selliste perekonnanimedele muutmise sooviavalduste otsustamisel sattuda raskuste ette, nagu perekonnanimedele eestistamiselt, nagu tähendatud ülal. Kui perekonnaseisuametnikul tekivad kahtlused, kas muutakavatsetav eestikujuline perekonnanime on halva või labase tähendusega või halva kõlaga, esitab ta perekonnanimedele ja nimedele korraldamise määruse § 22, p. 5 alusel küsimuse otsustamiseks siseministrile. Sedasama tuleb teha sama määruse § 22, p. 3 põhjal, kui tekib kahtlus, kas soovitud uus perekonnanime pole halva või labase tähendusega või halva kõlaga. Selliseid juhtumeid küll vaevalt esineb.

Nüüd veel mõned märkused, mis käivad perekonnanimedele ja nimedele muutmise kohta üldse. Omavalitsuste perekonnaseisuametnikel tuleb perekonnanimedele ja nimedele muutmisel pidada alati silmas, et isik võib ainult üks kord muuta oma perekonnanime ja nime. Paljudes riikides pole üldse nähtud ette perekonnanime muutmise võimalust. Meil see võimalus on. Ta on antud peamiselt selleks, et võimaldada vabaneda osalt pealesunnitud võõrapärasteist ja inetuist perekonnanimedest. Teised Perekonnanime korraldamise seadusega küllaldasiks tunnustatud perekonnanimedele ja nimedele muutmise põhjused (soov eristada perekonnanime, kui see on liiga laialt tarvitusel, soov säilitada sugukonnanime, soov perekonnanime mitmest teisendist tarvitada ainult üht, soov mitmest nimest tarvitada ainult üht, seaduse §§ 8 ja 25) on loeteldud lisaks kahele peapõhjusele, mis mitte

juhuslikult pole võetud põhjuste loetelus etteotsa: 1) perekonnanime või nime võõrkeelne kuju ja 2) perekonnanime halb või labane tähendus või halb kõla. See kõik aga tähendab seda, et kui isik on kord otsustanud muuta oma perekonnanime (või nime) seaduses ettenähtud põhjusil, ta ka uue, tema poolt vabatahtlikult valitud perekonnanime või nime juurde peab jääma. Perekonnanimedele korraldamise seadus pole antud selleks, et kodanikud selle abil võiksid lõpmatukseni muuta oma perekonnanimesid ja nimesid. Perekonnanime ja nime muutmine on tähtis toiming, selle otsustamine ja uue perekonnanime valik ei tohiks toimuda ülepeakaela, sest uue perekonnanime valikuga seotakse mitte ainult end, vaid ka järeltulijaid. Perekonnanime pole särk, mida võib sageli vahetada.

Nagu juba tähendatud ülal, on perekonnanimedele ja nimedele eestistamise sooviavaldised, samuti eestikujuliste, kuid halva kõlaga perekonnanimedele muutmise sooviavaldised tempelmaksuvabad. Seda pole aga üldised järelepärimused neis asjus, nagu seletas Maksudevalitsus kirjaga nr. 151/G — 26. juulist 1934. Õige küll, tol ajal kehtis teine seadus, kuid tempelmaksu osas kehtis sama kord, nagu praegugi (eestistamise osas). Kui keegi näiteks pöördub kirjalikult omavalitsuse perekonnaseisuametniku poole palvega teatada, milliseid dokumente tuleb lisada perekonnanime eestistamise palvele, kellele see sooviavaldis tuleb adresseerida jne., ühe sõnaga, kui keegi pöördub üldküsimustega perekonnaseisuametniku poole, olgugi perekonnanimedele ja nimedele eestistamise asjus, on Maksudevalitsuse ülaletähendatud seletuse järgi tempelmaksu tasumine tempelmaksutariifis ettenähtud suuruses vajalik.

Võib juhtuda, et kodanikud, kes soovivad oma perekonnanime või nime muuta harilikel põhjusil, s. o. ta laialdase levimise tõttu või sugukonnanime säilitamiseks või ühe perekonnanime teisendi tarvitamiseks mitme seast, pöörduvad vastavate palvetega samuti perekonnaseisuametnikkude poole. Viimased ei saa otsustada selliseid palveid, selliste sooviavalduste otsustamine kuulub ainuüksi siseministri võimkonda (seaduse § 8). Kuid on loomulik, et juhtumil, kui kodanik ilmub sellise sooviavaldusega isiklikult omavalitsuse perekonnaseisuametnikesse, perekonnaseisuametnik vaatab läbi sooviavalduse ühes lisadega ja kontrollib, kas

kõik vastab seaduse nõudeile, ja teatab kodanikule võimalikest puudustist. Kui sooviavaldus on saadetud postiteel, esitab perekonnaseisuametnik selle otsekohe siseministrile.

Kõik perekonnanime ja nimede paranduse ja muutmise toimingud eeldavad perekonnakirjade korraldamist. See nõue pole juhuslik, ta pole võetud seadusse selleks, et sellega kaudselt sundida kodanikke korraldama oma perekonnakirju, vaid selleks, et perekonnanime või nime muutmise korral see muudatus teostataks ka kõigis perekonnaseisu puutuvais raamatuis. Kodaniku kohta, kelle perekonnakirjad on korraldatud, on teada, kus tema ja ta lapsed on sündinud, kus ta on abiellunud ja kus need perekonnaseisumuutud on registreeritud. Seega välditakse selliseid segadusi, nagu neid juhtus Vene ajal perekonnanime muutmise puhul. See muutus kanti parimal juhtumil ainult selle koguduse raamatuisse, kuhu oli kantud sooviavaldaja sünd, harilikult igasuguste märkusteta, nii et praegu on sageli isegi raske otsustada, kas mõnda perekonnanime muutis Vene keiser või kohalik vaimulik. Sellestki tulebki muuseas, et meie inimeste perekonnanimedel on tihti mitu teisendit, seejuures üksteisest täiesti lahkuminevad. Nii näiteks esineb „Savi“ mõnel pool „Savvi'na“, mõnel pool aga „Lehmann'ina“, või „Leeman'ina“! „Koha“ esineb mõnes raamatus „Kohha'na“, mõnes aga „Kochina“! Puhteestikeelset perekonnanime „Mölder“ leiame mõnes kirikuraamatus märgitud „Melder'ina“, mis on puhtsaksapäranne perekonnanimi! Uhel juhtumil, mida tuli lahendada Siseministeeriumil, oli kodaniku perekonnanimel seitse teisendit! Muidugi toob perekonnakirjade korraldamine kodanikele mõningaid sekeldusi ja toiminguid, kuid nad pole kuigi suured ja perekonnaseisuametnikud on alati nõus nõutama väikese lõivu eest perekonnakirjade korraldamiseks tarvilikke dokumente. Kui aga kodaniku perekonnakirjad on korras, pole tal ka edaspidi enam mingit muret igasuguste dokumentide esitamisel. Võibolla, et kodanik, ilmudes omavalitsuse perekonnaseisuametniku juurde sooviga eestistada oma perekonnanime ja kuuldes, et selleks on vaja korraldada perekonnakirju, tahab loobuda eestistamisest. Sellisel juhtumil peaksid omavalitsuste perekonnaseisuametnikud juhtima kodanike tähelepanu sellele, et Perekonnaseisusea-

duse § 1 (RT 191/192 — 1925) järgi peavad kõik Eesti kodanikud korraldama oma perekonnakirju ja et siseministrilt 28. novembril 1934 antud Perekonnaseisuseaduse juhtnõõride § 60 (RT 102 — 1934) järgi on kodanikele, kelle perekonnakirjad on veel korraldamata, antud viimaseks tähtpäevaks nende perekonnakirjade korraldamiseks 1. jaanuar 1938. Nii tuleb kodanikel niikuinii järgnevate aastate jooksul asuda oma perekonnakirjade korraldamisele.

Perekonnanimede korraldamise seaduse § 16 järgi seatakse Siseministeeriumis sisse perekonnanimede kaitseregister, kuhu endid võivad lasta kanda kõik need kodanikud ja nende õigusjärglased, kes on eestistanud oma perekonnanime pärast 17. detsembrist 1919, s. o. pärast esimese Perekonnanimede muutmise seaduse (RT 2/3 — 1920) kehtimahakkamist. Perekonnanimede kaitseregistrisse kandmise kuludeks tuleb seks soovi avaldanud isikul tasuda 25 kr., millise summa Siseministeeriumi saabumise päevast loetakse vastav perekonnanimi võetuks tähendatud registrisse. Kaitseregistri mõtte seisab selles, et kodaniku perekonnanime, mis on kantud registrisse, ei saa anda teisile, arvatud välja tema sugulased, kel selleks nime omanikult kirjalik nõusolek. Paljud kodanikud, kes on eestistanud oma perekonnanime, soovivad jätta selle ainult endale ja oma perekonnale ja ei taha, et seda võiks valida ja hakata kandma igüks, seejuures aga puudub paljudel kodanikel võimalus uurida Riigi Teataja lisasid, et vaadata, kas keegi pole avaldanud soovi kanda nende perekonnanime. Kaitseregistri alusel Siseministeerium ise valvab selle järele, et kaitseregistrisse kantud kodanikkude perekonnanimesid ei anta teisile, neile sootuks võõraile. Arvatavasti pöörduvad tulevikus mitmedki kodanikud ka kaitseregistri kandmise asjus omavalitsuste perekonnaseisuametnikkude poole. Siin tuleb viimaseil pidada silmas, et kaitseregistrisse kandmine toimub ainuüksi Siseministeeriumis, ja kõik vastavad palved tuleb esitada sinna. Perekonnanime võib kanda kaitseregistrisse ainult siis, kui ta on saanud eestistamise teel pärast 17. detsembrist 1919, see tähendab muuseas seda, et vastav perekonnanime muutus peab olema seadusjõuline. Kodanikud kipuvad siin eksima ja tahavad sageli saata raha ühes perekonnanime eestistamise sooviavaldusega, mis aga on varajane.

Kui perekonnanime või nime parandus, eestistamine või muutmise on omavalitsuse perekonnaseisuametniku poolt otsustatud ja astunud jõusse (määruse § 24), omavalitsuse perekonnaseisuametnik teeb vastavasse aktiraamatuisse ja perekonnaregistrisse sellekohased märkused: aktiraamatuisse akti äärele, perekonnaregistrisse — märkustelahtrisse (määruse § 4). Samal ajal saadab omavalitsuse perekonnaseisuametnik otsuse ärakirjad: 1) perekonnaseisuametnikele (koguduste või omavalitsuste), kelle juures on registreeritud sooviavaldaja ja tema laste sünd ja tema abielu, sellekohaste märkuste tegemiseks vastavasse aktiraamatuisse; 2) politseiprefektile, kelle tegevuspiirkonnas on sooviavaldaja alaline elukoht, sellekohaste märkuste tegemiseks elanikkude registreerimiskaartidele ja isikutunnististe raamatuisse (kui sooviavaldaja eluneb maal ja isikutunnistis on talle antud alevi- või vallavalitsuse poolt, langeb see ära) ning teatamiseks vastavale kriminaalkomissarile; 3) omavalitsusele, mille administratiivpiires on sooviavaldaja alaline elukoht, sellekohaste märkuste tegemiseks kõigisse vastavasse omavalitsuses kodanikkude kohta peetavasse raamatuisse ja nimekirjusse (isikutunnististe-raamat, hääleõiguslikkude kodanikkude, kaitseväge-kutsealuste, koolikohuslikkude laste nimestik jne.). Kui kõik need raamatud ja nimestikud on perekonnaseisuametniku käsutada (näiteks vallas — vallasekretäri), pole muidugi vaja enam mingit eri ärakirja; küll aga tuleb seda näiteks teha vallas, kui vastav kodanik on oma isikutunnistise saanud mõnest teisest vallast; 4) Kohtuministerriumile sellekohaste märkuste tegemiseks karistusteateile, kui sooviavaldaja on ka-

ristatud (määruse § 4). Määrus § 6 järgi saadetakse peale selle veel otsuse ärakiri kätteandmiseks sooviavaldaja elukoha järgi: linnades politseile, maal — alevi- või vallavalitsusele, kusjuures otsuse ärakirja kätteandmisel tehakse sooviavaldaja isikutunnistisele või välispasise või neid asendavaile dokumendile (Isikutöestamise ja liikumise seaduse § 2, esimene lõik) perekonnanime või nime osas vastav parandus. Kui küsimuse otsustajaks on valla- või alevi perekonnaseisuametnik, s. o. valla- või alevisekretär, pole muidugi vaja saata valla- või alevivalitsusele (s. o. lõpuks ikkagi endale) eri ärakiri; valla- või alevisekretär annab sooviavaldajale, kui see juhtub tulema valla- või alevivalitsusse, otsuse ärakirja kätte, parandades vastavalt isikutunnistise, või kutsub sooviavaldaja välja otsuse ärakirja saamiseks või saadab selle palujale koju kätte, kui sel teel on ühtlasi võimalik parandada isikutunnistist. Selle paragrahvi eesmärk on saavutada seda, et perekonnanime või nime parandus või muutus satuks tingimata isikutunnistisse, et seega mõnel isikul poleks võimalik kuidagi teetseda mitme perekonnanime või nime all. Sooviavalduse eitavalt otsustamise korral saadetakse otsuse ärakiri sooviavaldajale, kusjuures kätteandmine peaks toimuma viivitamatult, kuna omavalitsuste perekonnaseisuametnikkude eitavate otsuste peale võidakse kaevata siseministrile kahe nädala jooksul, arvates otsuse tegemise päevast.

Kui toimetused on lõpetatud, tuleb see seada korda asjaajamise juhiste kohaselt; kolm korda aastas, s. o. iga nelja kuu tagant tuleb lõpetatud ja kordaseatud perekonnanimed ja nimede muutmise toimeised saata Siseministerriumile hoiule.

Sihtjooni omavalitsuste töös ja korralduses.

Ferd. Vellner.

Riigi- ja omavalitsusjuhtide uueaasta kokkutulek 17. jaanuaril k. a. kujunes üheks suuremaks ja laiaulatuslikumaks koosolekuks nii osavõtjate arvu, kui ka oma tähtsuse poolest. See oli õieti esimene sellesarnane koosolek, kus riigijuhid võisid omavalitsustegelastele, kui kohapealsete valitsusvõimu teostajatele, otseselt edasi anda omad seisukohad ja soovid, otseselt astuda nendega ühendusse.

Kokkutulnud oli riigi- ja omavalitsus-

juhte 1300 ümber, nii et „Estonia“ avar kontsertsaal oli inimesi tulvil ning muist olid sunnitud koosoleku käiku jälgima seistes.

Koosolek algas vaimuliku talitusega, mille järgi kõnetooli asus riigivanem.

Riigijuht pöördudes omavalitsustegelaste poole tähendas, et elame suurel murdeajajärgul. Elame ajajärgul, miline on pöördelise tähtsusega ning milline oma tagajärjed parandab sajanditesse.

Edasi peatus riigivanem omas kõnes meie majanduselu probleemide ja samuti ka praeguse poliitilise seisukorra juures.

Omavalitsuste küsimuse juures peatudes tähendas riigivanem, et siin tuleb veel palju korraldada ja reformida. Kõigepealt seisab ees ülesanne maavalitsuste ümberkorraldamise alal. Tihti kuuleme ajalehtedest, et üks või teine omavalitsus on pankroti lävel, et üksikutes omavalitsustes takistatakse koostööd kas jonniga või viha pärast. Seal aga peaks olema ühiskonna elu elustamine ja edasi viimine, kuna omavalitsused on rahva kõige lähemad koolid ning kui seal ei tehta tööd, siis ei kasva demokraatlikult valitsevad kihid, kes suudaksid rahvast juhtida. Meie omavalitsused on meile ajalooliselt pärandatud. Nad on aineliselt jõuetud ja väiksed, nende tööjõudu ei jätaku selleks, et uuemaaja nõudeid rahuldada. Siin peab riigivõim appi tulema ja korraldama asja selliselt, et saavutaksime tugevad ja elujõulised omavalitsused, nagu näeme seda paljudes muudes riikides. See on suur ja raske ülesanne ja valitsus teeb innuga selle kallal tööd ning ma lootan, et saame selle ülesandega hakkama. Meie tahame kindla otsuse teha ja mitte asja pikale venitada. Kui viimane omavalitsustegelaste kongress oli koos, siis ütlesid kõik, et ei ole vaja maakondade omavalitsusi kaotada, et nad on sidemeks üksikute vallaomavalitsuste vahel ja neid tuleb ainult täiendada ja parandada. See oli omavalitsustegelaste ühine arvamine. Kuid ometi pühiti põhiseaduse muutmisel maaomavalitsused ära ja nüüd seisame raske ülesande ees, kuidas korraldada neid ülesandeid, mis maaomavalitsused on aastate kestel täitnud.

Omavalitsuste reform on selle tagajärjel, et meie uus põhiseadus nii kategoorilise seisukoha maavalitsuste vastu võttis, raskesse seisukorda seatud ning valitsusel tuleb palju selgitada enne, kui ta neis olukordades suudab meie omavalitsusi ümber luua.

Edasi peatus riigivanem uue Asutava Kogu kokkukutsumise ning põhiseaduse muutmise küsimuse juures.

Nagu nähtub riigivanema kõnest omavalitsuste reformi suhtes, siis asub ta seisukohal, et maksev põhiseadus on võimatuks teinud maakonnaomavalitsuste, kui omavalitsuste olemasolu. Kuna maakonnaomavalitsused, kui omavalitsusühikud on aga vajalised asutused sideme loomiseks vallaomavalitsuste eneste ja ka riigi

keskvõimu vahel, siis on sellega löödud auk meie omavalitsuste korraldusse. Ja seda auku on nüüd juba raske täita ja viga parandada ning valitsusel tuleb teha palju tööd enne, kui leida sobiv moodus küsimuse lahendamiseks.

Pärast riigivanema kõnet võtsid sõna omavalitsuste esindajad. Vallaomavalitsuste nimel võttis sõna Kolga vallavanem Jakob Kalle. Vallaomavalitsuste esindaja tähendas, et tugevad vallaomavalitsuse ühikud on aluseks tugevale ja võimukülasele riigivõimule ja sellepärast tuleb loota, et ka omavalitsuste reformi küsimus, kui suuremaid ja laiaulatuslikumaid küsimusi, laheneb suunas, mis on vastuvõetav rahvale ning loob tugeva ja elujõulise omavalitsuse korralduse.

Linnade Liidu esindajana tervitas Liidu esimees A. Uesson, kes tähendas, et praegune riigi- ja omavalitsustegelaste kokkutulek on aluseks tihedama koostöö loomiseks kesvalitsuse ja omavalitsuste vahel, ning avaldas lootust, et tulevikus omavalitsusisisesse puutuvais küsimusis valitsus võtab kuulda ka omavalitsustegelaste häält.

Maomavalitsuste Liidu esindajana võttis sõna Liidu esimees H. Lauri, kes tähendas muuseas, et omavalitsused on olnud hälliks, kus kasvas ja arenes Eesti rahva enesekorraldamise tahe ja rahvuslik meelsus. Omavalitsustegelased loodavad, et need suured ümberkorraldamised ja reformid, millised seisavad ees omavalitsuste alal, sünnivad vaimus ja suunas, mis on vastuvõetavad omavalitsuste seisukohalt ja vastavad meie tegeliku elu nõuetele.

Omavalitsustegelaste esindajate sõnavõtu järgi kõneles kaitseväge ülemjuhataja kindral J. Laidoner. Kõneleja peatus pikemalt meie riigikaitse küsimuse juures ja omavalitsuste osatähtsusest selles. Ülemjuhataja lõpetab oma kõne lootusega, et Eesti rahvale peab jääma see maa-ala, kus ta praegu on igaveseks ajaks ja seda peame meie kaitsma viimase veretilgani. Seda suudame meie ka teha, kui aga tahame ja kui meil on usku oma tulevikku.

Pärast kindral J. Laidoneri võttis sõna majandusminister K. Selter.

Peale muu tähendas majandusminister, et omavalitsuste tuluallikad on senini olnud ebamäärased ja segipaisatud. Omavalitsustel meie näeme niisuguseid tuluallikaid, kust võtavad korraga mitu kätt: omavalitsused ja riik. Muidugi tihti juh-

tub nii, kelle käsi tugevam, see võtab rohkem ja teisele jääb vähe järele. Omavalitsuste tulud on olnud totatsioonidest, üksikutest riigimaksudest ja sellest, mis riigikassa otsekohe omavalitsustele annab. Niisugune tulujaotamise süsteem ei ole aga kõige otstarbekohasem. Omavalitsustele tuleb tulevikus reserveerida teatud kindlad tuluallikad, mida omavalitsused saavad iseseisvalt kasutada ja misuguseid tululikkaid riik ei või puutuda. Niisuguste tuluallikate reserveerimine ei olene üksi sellest, et niihästi riigikassa ja omavalitsuste kassad saaksid raha, vaid iseseisev tuluallikas on igasuguste omavalitsuste ja omavalitsuste moraali aluseks. Kui omavalitsused teavad, et nad oma summe saavad iseseisvalt kasutada, siis nad ka vastutavad selle eest, et see tululaegas edasi kehtaks ja et see ei häviks. Kui riigivalitsemise juures on see moraal tähtis, siis on see tähtis ka omavalitsuste juures. Meil on eeloleval aastal muude ülesannete kõrval käsil just riigi- ja omavalitsuse tulude jaotamise probleem ühenduses maksusüsteemi reformiga. Meie loodame, et selles küsimuses ja neis raskustes, mis siin tõusevad, kasutame ka omavalitsustegelaste abi ja usume, et meil ühiselt korda läheb selles küsimuses luua paremust ja selgust.

On selge, et riigivalitsus ilma seltskonnata ja omavalitsuse abita kaugele ei jõuaks.

Omavalitsustele ei saa soovitada suuri investeerimisi, mispärast mõned omavalitsused juba raskustesse on sattunud. Suurtest investeerimistest tuleb omavalitsustel loobuda ja teha seda jõudumööda. Kui omavalitsustel laekub võib olla tänavu tulusi rohkem, siis ärge kulutage neid kõiki ära, vaid hoidke muist kassa reservis. Sest võib olla tekib tulevikus puudujääk, tuleb ikaldus jne., ning siis on need reservid vajalised.

Järgnevas kõnes peaministri asetäitja K. Einbund-Eenpalu tähendas muuseas järgmist.

Omavalitsuste korralduses tulevad ette võtta juba lähemal ajal suured muudatused. Tuleb ettevõtta muudatusi nii omavalitsuste konstruktsiooni ja süsteemi ümberkorraldamises kui ka välistes piirides. Kõige selle juures ei lähtu valitsus aga mitte seisukohast, et kõike murda, vaid ainult ümberkorraldada otstarbekohasemalt ja elunõuetele vastavamalt.

Nii ngu meie riiklikus korralduses, nii on olnud ka omavalitsuste korralduses

ideaaliks kogu, hulk. Kuid nagu meie oma riigi valitsemises nägime, et see oli üheks suuremaks puuduseks meie riigi korralduses, nii näeme seda ka omavalitsuste juures. Valitsemisel hulk ei ole mitte soovitatav, kuna temal puudub vastutus, sest hulk, kogu ei saagi olla vastutav. Vastutavad võivad olla siiski ainult üksikisikud. Sellepärast tuleb ka uute omavalitsuste seadustega tõsta üksikisiku tähtsust ja vastutust.

Omavalitsused ja riigi keskvoim — need ei taotle mingisuguseid erinevaid sihte ning erinevaid huvisid, vaid nende mõlemate sihid, huvid ja töö peab olema kooskõlastatud, koordineeritud. Nii riigivoim, kui ka omavalitsused kohtadel peavad teenima ühtlaselt oma maad ja riiki parema tahtmisega ja arusaamisega. Tülid ja lahkkelid omavalitsuste volikogudes peavad kaduma. Kui omavalitsuste pead on kindlad mehed, siis on ka meil ühistahteline valitsus omavalitsustes. Ja selles sihis tuleb meil minna edasi tulevikus.

Lõpuks kõneles veel propagandaameti osakonna juht H. Oidermaa, kes käsitas riikliku uuestsünni ja ülesehituse probleemi.

Lõppsõna ütles peaministri asetäitja, tähendades, et eestlane tõstab ikka ja alati pea ja viib oma võitluse lõpuni.

Omavalitsustegelaste kokkutuleku puhul asetasid omavalitsustegelased vabadussõjas langenud kangelaste hauale pärja.

Analüüsid ja kokkuvõttes valitsusesindajate kõnesid selgub, et riigijuhid annavad suure tähtsuse riigi keskvoimu ja omavalitsuste koostööle. Suurema kontakti loomiseks ning vastastikuste mõtete ja arusaamiste väljendamiseks oli peamiselt kokkukutsutud ka see riigi- ja omavalitsusjuhtide nõupidamine.

Omavalitsuste korralduse ja struktuuri alal võetakse ette valitsuse poolt juba ligemal ajal suured ja põhjanevad muudatused. Kõigepealt tuleb korraldamisele maakondade küsimus. Kuigi see on laialatuslik ning raske küsimus, eriti veel maksva põhiseaduse seisukohalt raskesti lahendatav, siiski loodame sellest õieti ja kindlalt üle saada, nagu tähendas riigivanem. Samuti seisavad ees suured muudatused ka vallaomavalitsuste korralduses. Omavalitsuste organite korralduses võetakse ette põhjalikud muudatused. Praegu maksva volikogu ja komisjonide kõikvõimu asemele tuuakse üksikisiku, mono-

kraatsuse põhimõte. Omavalitsusühiku juht, tema võimkond ja vastutus tõstetakse esile. Kogu omavalitsusühiku tugevuse ja hääolu eest vastutab esmajoones omavalitsusühiku pea, juht ning kui ta kannab vastutust, siis peab omama ta ka võimu. Ja sellepärast uute ümberkorralduste järgi kahtlematult väheneb volikogude ja komisjonide osatähtsus ning suureneb omavalitsuse juhi võim ja laieneb tema tegevuspiirkond ning kõveneb ka tema vastutus.

Ka omavalitsuste majanduselus võetakse ette suured ja põhjanevad muudatused. Praegune omavalitsuste maksusüsteem on seatud suuremalt osalt totatsioonide alusele. Omavalitsuste maksukorralduse reformimisest on kõneldud aastaid, kuid senini ei ole seda siiski suudetud teostada. Nüüd aga järeldades majandusministri kõnest, peaks arvama, et ka sel alal võetakse ette põhjanevad muudatused. Omavalitsustele antakse välismaa eeskujul oma enese maksud, millised ei olene riigituludest ja maksudest. See aitab palju kaasa omavalitsuste majanduselu tõstmiseks ja aitab tuntavalt ka moraalselt kaasa omavalitsuste eneseväärtuse tõstmisele.

Sellega ükskord leiab ometi ehk teostamise nii kaua juba nõutud ja ihaldatud omavalitsuste maksude küsimus, kus omavalitsused vabastatakse totatsioonidest ja antaks nendele iseseisvad tuluallikad, mis on aluseks nende majanduslikule iseseisvusele.

Möödunud riigi- ja omavalitsustege laste kokkutulek aitas palju kaasa mitmete tähtsate riigi- ja omavalitsuste ellu puutuvate küsimuste selgitamiseks ja lahendamiseks. Samuti aitas ta ka kaasa kontakti loomiseks riigi- ja omavalitsusjuhtide vahel. Ja koostöö ning ühismeel riigi- ja omavalitsustegelaste vahel on aluseks tugevale ja ühtlasele riigivõimule ja valitsemiskorraldusele. Tuleb loota, et selline kokkutulek ei jääks mitte viimaseks, vaid kujuneks traditsiooniliseks igaaastaseks uueaasta kokkutulekuks, nagu tähendas ka peaministri asetäitja. Omavalitsuste ja riigivõimu ühine töö valitsemisalal nõuab, et valitsemist teostajate vahel valitseks kontakt, üksteisest arusaamine ja tihe koostöö. Ja selle saavutamiseks aitavad kindlasti tunduvalt kaasa sellised nõupidamised, nagu seda oli möödunud riigi- ja omavalitsustegelaste nõupidamine.

Administratiivaktide õigusjõust.

Joh. Kaiv.

(Järg.)

7. Privation de certains effets juridiques. Siin ei oma akt vaid nõudja soovitud õiguslist tagajärge.

8. Irregularités sans aucune espèce de sanction juridique. Akti puudulikkus ei mõju akti maksvuse peale.

Ka Jéze liigitusest leiame samasuguse suure jaotuse nagu teistest autoritest. Nimelt teeb ka tema vahel iseenestest tühistaktide ja vaieldavate (tühistatavate) aktide vahel. Tühistaktid iseenestest on tema liigituse esimese grupi alla kuuluvad aktid, kuna kõik teised liigid tarvitsevad maksvusetuks tunnustamist vastava võimu poolt.

Lõpuks toome küsimuse kohta välja võtteid prof. A. Kliimani tööst: Administratiivakti teooria:

„Mõisteliselt administratiivakt on kehtiv, kui ta vastab seadustes tema kohta antud määratlusele. Teiste sõnadega kehtivateks aktideks nimetatakse niisuguseid akte, mis on õigusepärased. Kehtetud administratiivaktid on aga sellised, mis

ei vasta neile nõudeile, millised nende kohta on seadustes püstitatud. Teiste sõnadega, kehtetuiks akteks nimetatakse ainult niisuguseid akte, mis ei ole õigusepärased.“

„Tühine on selline akt, mis ei evi ei materiaalselt ega formaalselt jõusust. Selline akt on ainult faktiliselt olemas. Juriidiliselt aga ei ole teda üldse võimalik kvalifitseerida. Olgu siis vahest niivõrt, kui võrd võidakse konstateerida, et selline akt, kui ta on toimetatud avaliku organi poolt, ei ole viimasele mitte omistatav. Faktilise tegevuse ja ametniku isiku vahel ei leidu juriidilist seost.“

„Kehtetu administratiivakt asetseb tühistaktide ja kehtivate administratiivaktide vahel. Temast on täielikule kehtivusele olemas üleminek. Kuid kehtetu administratiivakt ei tarvitse kunagi muutuda ravitud aktiks, s. o. saada formaalselt kehtivaks administratiivaktiks. Seks on ainult tarvis, et isik, kellesse akt puutub, laseks sellise administratiivakti tü-

histada. Kui viimast ei juhtu, astub kehtetu akt seadusjõusse. Tähendab, et kehtetu administratiivakt ikkagi kehtib, kehtib põhimõtteliselt niikaua, kuni ta vastu ei vaielda ja kuni on möödunud vaid tõstmiseks seatud tähtpäevad. Teiselt poolt aga kehtiv õigus ise võib tunnistada teatavad aktivead juriidiliselt olematuks. Seadus võib ette näha, mis asjaoludel lugeda administratiivakt tühistatavaks ja millistel arvata tema vead juriidiliselt olematuks. Seadus võib ette näha, mis asjaoludel lugeda administratiivakt tühistatavaks ja millistel arvata tema vead juriidiliselt olematuks.“

„Vastavalt sellele viimasele asjaolule liigitatakse kõik kehtetud administratiivaktid vaieldavaiks ja vaieldamatuiks aktideks. Vaieldavad aktid on niisugused administratiivaktid, mida saab tühistada järelevalveasutise või kohtu kontrolli teel. Vaieldamatu akt on aga selline administratiivakt, mille vigu seadus ei luba kontrollival asutisel arvestada.“

Nagu ülaltoodust järgneb on akti maksvusetus tingitud tema vastukäivusest mõnele õigusnormile.

Oleks kõige lihtsam järeldada, et iga akt, mis on kuidagi puudulik, tuleb lugeda tühiseks, niivõrd kui seadused ei määra teisiti. Niisugust seisukohta on väljendanud ka mõned teadlased.

Niisugune teoreetiline otsejoonesus ei vasta aga tegeliku elu tarvidustele. Sellele räägivad vastu avaliku korra huvid. On tarvis õiguse kindluse mõttes, et selleks seatud asutused kahtlused lõplikult lahendaks. Kui iga kuidagi viisi puudu-

lik akt oleks iseenesest tühine, siis võiks see sünnitada suuri arusaamatusi nende kohaldamisel. Ühed asjaosalised võiksid akti lugeda maksvaks, teised aga, leides, võib olla, mõnesuguse juriidilisele peensussele väikese vastukäivuse, võiksid tunnistada akti tühjaks. Iga väiksem puudus ei tohiks tingida akti tühistamist — see tooks soovimatuid segadusi.

Avalikus õiguses paistab olema ülekaal sellel vaatel, et administratiiv-akt ainult erandliselt võib olla tühine. Üldreeglina toovad aga puudused kaasa vaid vaieldavuse. Valitsusasutuste aktide suhtes maksab üldiselt teatud presumtsioon nende õiguspärasuse kohta.

Seda õigustab peale ülaltoodu see, et administratiiv-võimude aktid seatakse kokku ametnikkude poolt. Ametnikuks saamiseks nõutakse aga üldreeglina teatud ettevalmistust, mis peab kindlustama, et ametnik akti kokku seaks oskusega. Peale selle teostatakse ametnikkude tegevuse järelevalvet. Ametnik vastutab oma vildaku tegevuse eest. See kõik peab andma suuremat kindlustust, et administratiiv-akt ei tohiks olla puudulik. Kui jätta täielik vabadus administratiiv-akti iga vähemaga puuduse tõttu ignoreerida, siis koormataks ametasutusi põhjendamatute vastuväidetega.

Tühistamist eeldatakse üldiselt vaid siis, kui akt on niivõrd puudulik, et selle puudulikkuses ei saa kahelda.

Akti tühisuse otsustamisel tuleb välja minna sellest, kas tegemist ilmselt vigase aktiga.

(Järgneb.)

E. Maaomavalitsuste Liidu ja omavalitsuste tegevusest.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu juhatuse koosolek 30. jaan. 1935. a. Tallinnas, Liidu büroo ruumes.

Koos juhatuse liikmed: H. Lauri, P. Männik, V. Tartu, A. Kohver, V. Bender, A. Einseln ja M. Väärssi.

Juhatab H. Lauri, protokollib F. Vellner.

Koosolek algab kell 10.10.

§ 1.

Liidu 1934. a. tegevuse ja rahalise aruanne.

Liidu peasekretär F. Vellner kannab ette ette Liidu tegevuse ja rahalise aruande. Aruanne on lõppenud tasakaalus

Kr. 10274,36, millest eelarvelist ülejääki Kr. 2734.21 Otsustatakse vastuvõetavaks tunnistada büroo poolt koostatud tegevuse ja rahaline aruanne ning eelarveline ülejääk Kr. 2734.21 kanda võlgadeta varanduse arvele, ning esitada aruanne Liidu nõukogule.

§ 2.

Liidu 1935. a. eelarve.

Liidu 1935. a. eelarve võetakse vastu kulude ja tulude tasakaalus Kr. 10.321.62 ning otsustatakse sellisena esitada Liidu nõukogule. Ühtlasi volitatakse peasekretär F. Vellneri koostama eelarve seletuskiri ja Liidu 1935. a. tegevuse kava.

§ 3.

Liidu nõukogu ja revisjonikomisjoni kokkukutsumise küsimus.

Liidu asjaajamise revideerimiseks otsustatakse kokkukutsuda revisjonikomisjon 26. veebr. k. a. kell 10 h. Liidu büroo ruumidesse. Liidu nõukogu koosoleku otsustatakse kokkukutsuda 27. veebr. k. a. kell 10 h. Harju maavalitsuse ruumidesse.

Liidu nõukogu koosoleku päevakord koostati järgmiselt:

1. Koosoleku juhataja ja protokollija valimine.
2. Liidu 1934. a. tegevuse ja rahaline aruanne.
3. Liidu 1935. a. eelarve ja tegevuskava.
4. Revisjonikomisjoni liigete valimine.
5. Meie maanteede senine ehituspoliitika ja selle edaspidised sihtjooned.

Refereerivad Maanteede valitsuse dir. M. Grasberg ja Harju aj. maavalitsuse abiesimees P. Mäggi.

6. Koosolekul ülestõstetud küsimusi.

§ 4.

Seisukoha võtmine Lääne ajut. maavalitsuse kirja kohta maavalitsuse ametnike palkade ühtlustamise asjus.

Lääne ajut. maavalitsuse poolt on pööratud Liidu poole märgukirjaga algatada ja väljatöötada koos Siseministeeriumiga ajut. maavalitsuste ametnikele ühtlane palgareedel, kuna praegu palgad üksikutes maavalitsustes on väga erinevad.

Otsustatakse see küsimus jätta praegu lahtiseks, kuna ees seisab maavalitsuste reform, ning sellega selle küsimuse otsustamine on enneaegne.

§ 5.

Seisukoha võtmine Viljandi ajut. maavalitsuse kirja koh-

ta tööbörside ülalpidamise asjus.

Viljandi ajut. maavalitsus on pööranud Liidu poole märgukirjaga, et Liit astuks samme selleks, et praegune tööbörside korraldus muudetaks selleks mõttes, et maavalitsustel oleks iseseisvad tööbörsid lahus linnade tööbörsidest.

Otsustatakse selles asjas pöörata märgukirjadega Siseministri ja Teedeministri poole, et praegune tööbörside korraldus muudetaks ja antakse võimalus maavalitsustele enestel tööbörsi asutada.

§ 6.

Seisukoha võtmine Kloostri vallavalitsuse kirja kohta Maanteede seaduse muutmise asjus.

Kloostri vallavalitsus on pööranud Liidu poole märgukirjaga, et Liit astuks samme selleks, et Maanteede seadust muudetaks nii, et väiksemate maauksuste suhtes, mille hinne alla 3 puhtakasurubla, teedekohustus tuleks arvestada mitte naturaas, vaid rahas.

Otsustatakse esineda märgukirjaga Teedeministeeriumi ees, et alevikes, suvitus- ja ehituspaikades maauksuste suhtes, mille hinne on alla 3 puhtakasurubla, teedekohustus viidaks naturaalkohustuse aluselt rahalisele alusele.

§ 7.

Seisukoha võtmine Eesti Kodutöönduse Liidu asutamise kohta.

Eesti Kodutöönduse Liidu asutamise küsimus on algatatud Kodutöönduse Seltsi poolt, kelle poolt on ka väljatöötatud vastav põhikirja kava, mis esitatud Liidule seisukoha võtmiseks.

Asutakse seisukohale, et Kodutöönduse Liidu asutamist tuleb põhimõtteliselt pooldada ning põhikirja läbivaatamine jätta P. Männiku ja F. Vellneri hooleks.

Küsimusi ja vastuseid.

Küsimus Nr. 2. Vallavolikogu liikme volituse lõpetamisest.

1) Kas vallavalitsusel on õigus tagandada valijate nimekirjast isikut, kes on jäänud haigeks ja läinud pikemaks ajaks teise omavalitsuse piirkonda ravimisele? 2) Kas peab haigestunud volikogu liige ise lahkuma volikogu koos-

seisust ja kui ta ei lahku, kas on mingisuguseid abinõusid teda selleks sundida?

U. vallavolikogu revisjonikomisjoni esimees.

Vastus: 1) Vallavalitsustel ei ole õigust haigestunud volikogu liiget valijate nimekirjast kustutada, kuna Vallavolikogu valimisseaduse

§ 3 alusel loetakse isik hääleõiguslikuks vallavolikogu valimistel, kui ta nimekirjade kokkuseadmise ajal elab vallas, või kui seal on tema kodune sisseseade. BES järele alalise elukoha mõiste määratakse kindlaks selle järele, kus asub isiku kinnisvara, teenistukoht või kodune sisse-seade. Alalise elukoha alla ei saa aga lugeda haigemajas viibimist, kuna see on juriidilises mõttes ainult ajutine asukoht. 2) Ei ole mingisugust seaduslikku alust sundida haigestunud volikogu liiget lahkuma volikogu koosseisust, kui ta seda ise vabatahtlikult ei tee. Samuti ei ole volikogu liige ka ise kohustatud volikogust lahkuma.

Küsimus Nr. 3. Vallakantsleiametniku koha tagasisaamise õigusest.

Kas vallavalitsuse kantsleiametnik, kui ta läheb kaitseväkke sundaega teenima saab peale kaitseväest vabanemist oma koha tagasi?

L. valla kantsleiametnik.

Vastus: Täienduseks meie vastusele „Maaomavalitsus“ nr. 10 — 34. a. seletame, et Vallametnikkude palgaolude korraldamise seadusega määrab maavolikogu, nüüd ajutine maaomavalitsus siseministri kinnitusele, kindlaks vallaametnikkude palga alammäärad, millised avaldatakse ka „Riigi Teatajas“. Ühtlasi on sealjuures kindlaks määratud ka vallaametnikkude koosseisud. Kaitseväeteenistuse täiendamise seadus, mille järele kaitseväkke võetud riigi- ja omavalitsuste teenijad sundaja teenistusest vabanemisel võetakse tagasi nende endistele ametkohtadele, tuleb kohaldamisele ainult nende vallaomavalitsuste ametnikkude suhtes, kes on võetud eelpool toodud alustel vallaametnikkude koosseisu, kuna väljaspool koosseisu olevate ametnikkude kohta see kohaldamisele ei tule.

Küsimus Nr. 4. Naturaalkohustusest.

Kas koolijuhatajad ja õpetajad on kohustatud oma palgamaa osade pealt naturaalkohustusi (küüt- ja teede tegemine) täitma või on nad sellest vabad?

A. S.

Vastus: Maanteede seadus ja teised vastavad seadused, millega teedetegemise kohustus määratakse kindlaks, on kohaldatavad kõikide maaomanikkude suhtes ning sellega on naturaalkohustuste täitmine ühtlane kõigile maaomanikele või valdajatele, väljaarvatud erandid, mis on tehtud eriseadustega. Avalikkude algkoolide seaduse (RT 46 — 31. a.) § 32 alusel antakse kooliõpetajatele palgamaad rendi alusel, kuid sama seadus ei näe ette mingisuguseid erandeid koolijuhatajate ja õpetajate naturaalkohustuste täitmisest vabastamise kohta. Sellega tuleb nendel see täita üldistel alustel.

Küsimus Nr. 5. Õpetajate korterite hindamisest.

Kes hindab koolijuhatajatele ja õpetajatele natuuras antavad korterid ja kui korter ühes kütte ja valgustusega ületab valla kanda oleva seaduslikku normi 10% põhipalgast, kas siis vallal on õigus üleolevat osa kinnipidada või tagasinõuda kütte ehk valgustuse arvel? *A. S.*

Vastus: Koolijuhatajate ja õpetajate korterid hindab vallavolikogu, kui vallaomavalitsuse määrav organ. Kui korteri hinne ületab 10% põhipalgast, siis ei ole vallal seda mitte õigus tagasi nõuda, kuid vald ei ole mitte kohustatud andma koolijuhatajatele ja õpetajatele üle normi ületavat korterit.

Küsimus Nr. 6. Vallaametnike teenistuse ajast.

Olen S. vallas sekretäri abiliseks ning vallasekretär nõuab, et pean tööl olema hommikul kella 9 kuni õhtul kella 20-ni, kusjuures lõunavaheajaga on 1 tund. Kas see sekretäri nõue on seaduslik, kas vallakantsleil tööpõudude tööaeg on kusagil seaduses kindlaks määratud ja kas on õigus ületundide eest tasu saada?

Sekretäri abi M.

Vastus: Vallakantsleil tööaja kindlaksmääraks on vallavalitsus, milline peab kuuluma vallavolikogu, kui valla määrava organi kinnitamisele ning sellega oleneb kantsleil tööaja pikkus vallavalitsusest. Üldist seadust tööaja pikkuse määramise kohta antud ei ole ja sellega ei ole õigust ka ületundide eest tasu saada, kui ei ole vastavat kokkulepet teenistuslepingu järgi vallavalitsusega.

Küsimus Nr. 7. Allealiste väärtpaberite hoidmisest.

V. K. S. II jao § 252 näeb ette et allealistele kuuluvad väärtpaberid, kallihinnalised asjad ja raha antakse vallakohtusse hoiule. Arvestades BES III jao §§ 281—283 ja 1711—1715, kus ette on nähtud, et lesk ema oma allealiste laste eestkostja ja ka nende varanduse valitseja ja kasutaja on aruannet andmata, palun teatada, kas vallakohus on kohustatud ka nende allealiste väärtpaberid ja raha vallakohtu valitsemisele võtma, kellede ema lesena elab ja nende varandust valitseb ja kasutab, või käib see nõue ainult täieliste vaestelaste rahade kohta.

Cives juris.

Vastus: BES on eestkätt maksev päranduse asjus ning sellepärast tuleb tema norme kohaldada esi-järjekorras. Sellega on lesel täieline õigus tema valdamisel olevat varandust kasutada oma äranägemise järele ilma aruandmata, kuid muidugi nii, et sellejuures varandus ei hävineks ega kaoks.

Vastutav toimetaja: F. Wellner. Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.